

Groepshuisvesting: arbeidslust of arbeidslast?

Elsa van den Heuvel

Een grote groep bedrijven gaat nog omschakelen naar groepshuisvesting en denkt na hoe dit het beste ingevuld kan worden. Naast inrichtingsaspecten zoals type voersysteem of de groepsgrootte, verdient in deze beslissing de arbeid ook aandacht. Dit artikel belicht de arbeidsbelasting in verschillende groepshuisvestingssystemen.

Lichamelijke klachten

In de zeugenhouderij komen klachten, zoals nek- en schouderklachten, pijn in de rug of hoofdpijn vaak voor. De gevolgen hiervan kunnen groot zijn. Voor de varkenshouders zelf en zijn meewerkende gezinsleden kan dit ertoe leiden dat zij vroegtijdig moeten stoppen met werken. Bij betaalde arbeidskrachten kunnen het arbeidsverzuim en de uitstroom naar arbeidsongeschiktheid toenemen. Ook de aantrekkingskracht van de hele sector kan door de werkomstandigheden negatief beïnvloed worden.

Methode

Om de arbeidsomstandigheden in een groepshuisvestingssysteem inzichtelijk te maken is een verkennend onderzoek uitgevoerd door het Praktijkonderzoek Veehouderij. Op varkensbedrijven waar zeugen in stabiele of in wisselgroepen werden gehouden en daarbij al dan niet op stro gehuisvest waren, is het effect van werkzaamheden op de arbeidsbelasting beoordeeld. Hierbij is de arbeidsbelasting gebaseerd op het risico dat gelopen wordt en op de tijdsduur van de beoordeelde werkzaamheid. Het ging hierbij om de volgende werkzaamheden: verwijderen van mest, instrooien van het ligbed, voeren van ruwvoer, drachtigheidscontrole, selecteren en verplaatsen van zeugen naar de kraamstal en het wassen van de zeugen. Bij deze werkzaamheden zijn de fysieke belasting, de stofconcentratie en de geluidsbelasting beoordeeld. Uit de beoordeling bleek dat een aantal werkzaamheden een knelpunt vormen

voor de arbeidsbelasting (zie tabel 1 en het kader). In de tabel is aangegeven of een te hoge arbeidsbelasting veroorzaakt wordt door een te hoge fysieke belasting, een te hoge stofconcentratie of een te hoog geluidsniveau. Uit de tabel blijkt bijvoorbeeld dat als mest met de kruiwagen van de mestgang of uit het ligbed wordt verwijderd, de arbeidsbelasting erg zwaar is. Deze werkzaamheid veroorzaakt een zware fysieke belasting en een hoge stofconcentratie.

Stro of geen stro?

Indien gekozen wordt voor een huisvestingssysteem met stro, verdient de stofbelasting in de stal aandacht. Met name in systemen met stro zijn hoge stofconcentraties waargenomen. Vooral op de momenten dat de mest van de mestgang of de ligplaats wordt verwijderd en het ligbed van de zeugen opnieuw ingestrooid wordt, treden hoge stofconcentraties op. Beide werkzaamheden keren dagelijks terug, dus dit aspect is zeker van belang! Wordt het instrooien gedaan met een stroblazer, dan ontstaat naast een erg hoge stofconcentratie ook een hoge geluidsbelasting. Werken met een stroblazer wordt dan ook afgeraden.

Mechanisch instrooien

Tabel 1 Arbeidsbelasting voor een aantal werkzaamheden

Werkzaamheid	Arbeidsbelasting*
Handmatig verwijderen van mest met behulp van kruiwagen	••• fysiek, stof
Handmatig verwijderen van mest van de mestgang (schuiven of scheppen)	•• fysiek
Mechanisch schoonschuiven mestgang (tractor, shovel, automatische mestschuif)	•
Handmatig instrooien ligbed	••• fysiek, stof
Mechanisch instrooien ligbed (met gebruik van stofkapje en gehoorbescherming)	•
Instrooien met stroblazer	••• fysiek, stof, geluid
Handmatig voeren van ruwvoer	•• fysiek
Mechanisch voeren van ruwvoer	•
Drachtigheidscontrole in wisselgroepen zonder selectiemogelijkheid	•• fysiek
Drachtigheidscontrole in stabiele groepen of in wisselgroepen met selectiemogelijkheid	•

* Zie voor de verklaring van de belasting (1,2 of 3 bolletjes) het kader.

* Oorzaak van een zware arbeidsbelasting (2 of 3 bolletjes) is de fysieke belasting (fysiek), te hoge stofconcentratie (stof) of te hoge geluidsbelasting (geluid).

Handmatig voeren van ruwvoer

Stabiele groepen of wisselgroepen?

Het voordeel van stabiele groepen boven wisselgroepen is dat zeugen in stabiele groepen niet opgezocht hoeven worden voor bijvoorbeeld het uitvoeren van de drachigheidscontrole of voor verplaatsing naar de kraamstal. In een wisselgroep kan het opzoeken en afzonderen van één zeug van de andere zeugen lastig zijn. Om de zeug te selecteren wordt achter de zeug aangelopen. Hierbij wordt gelopen over een ongelijke en soms zelfs gladde vloer, waarbij kans is op uitglijden of vallen. Echter, door in deze systemen gebruik te maken van een voerstation met selectiepoort wordt het selecteren van zeugen fysiek veel makkelijker. Daarnaast neemt het werk ook nog eens minder tijd in beslag.

Stoplichtmodel

De beoordeling van de arbeidsbelasting is weergegeven door middel van het stoplichtmodel. Werkzaamheden die geen nadelige invloed hebben op de arbeidsbelasting zijn groen (●) weergegeven. Een werkzaamheid die mogelijk een te zware arbeidsbelasting vormt krijgt de kleur oranje (●●). Ten slotte krijgen de werkzaamheden die duidelijk een te zware arbeidsbelasting en dus een knelpunt vormen de kleur rood (●●●).

- Zeker een te zware arbeidsbelasting
- Mogelijk een te zware arbeidsbelasting
- Geen nadelige invloed op arbeidsbelasting

Mechaniseren of handwerk?

Het mag duidelijk zijn dat de arbeidsbelasting hoog is als de werkzaamheden handmatig worden verricht. Bij deze manier van werken wordt veel getild, gedragen en gesjouwd, dus kracht gezet met de armen. Dit kan klachten aan polsen, schouders en rug veroorzaken en mogelijk bestaande klachten verergeren. Zodra werkzaamheden gemechaniseerd worden, is de fysieke belasting duidelijk lager. Het zware werk wordt door machines overgenomen. Een mogelijk nadeel van werken met machines is dat de toegestane normen voor geluidsbelasting worden overschreden (maximaal 80 decibel).

Voor het dagelijks schoonmaken van de mestgang kan men een automatische mestschuif gebruiken. Een voordeel van de mestschuif is dat de zeugen niet meer opgesloten hoeven worden. Een tweede voordeel is dat terwijl de mestschuif zijn werk doet, de varkenshouder ondertussen andere werkzaamheden kan verrichten.

Conclusie

Uit het lopende onderzoek blijkt dat aandacht voor de arbeidsbelasting en de arbeidsomstandigheden bij het nemen van een beslissing voor een groepshuisvestingssysteem geen overbodige luxe is. De keuze voor een bepaald systeem heeft gevolgen voor de arbeidsbelasting en de gezondheid van de varkenshouder en zijn medewerkers.

In januari 2003 verschijnt over dit onderzoek het [Praktijkrapport Varkens](#) "Arbeitsbelasting in groepshuisvestingssystemen voor zeugen".